

Subjekt a čas

Když chceme podrobněji přezkoumat vztah člověka k času resp. přesněji jeho „bytí v čase“, musíme si především náležitě uvědomit, jaký je rozdíl mezi člověkem jako bytostí a člověkem jako subjektem. Člověk je časová resp. časující bytost; je to právě jsoucno, které má svůj počátek (zrod), průběh (život) a konec (úmrtí, smrt). Zároveň je však toto právě jsoucno subjektem (subjektem akcí a aktivit), a subjekt je subjektem vlastně vždycky jen *hic et nunc*, zde a nyní, protože je původcem akcí, a každou akci je možno provádět jen zde a nyní, a může být navenek zaměřena rovněž jen na něco, co je zde a nyní (pokud nejde o nějaký typ reflexe čili aktivního návratu subjektu k něčemu minulému, anebo naopak k něčemu ještě nenastalému, což obojí je třeba zkoumat odděleně resp. v odlišných souvislostech.). Subjekt tedy je „něčím“ (myšleno v nejširším významu, tedy nejenom „někým“), co jako by „trvalo“ v průběhu událostného dění jako posouvající se „nunc“; a přitom, jak se zdá, nemůžeme aktualitu jako takovou odvozovat od subjektu, protože ji nějak „sdílí“ i další (přinejmenším relativně blízké) subjekty. O subjektu můžeme tedy říci, že je v čase, ale že sám „nečasuje“, nýbrž že časem (a to jak vnitřním časem pravého jsoucna, tak obecným časem) „prochází“. Subjekt sám také není, přesně vzato, jsoucnem, neboť se jako jsoucno ani nechová, ale právě jsoucno si „svůj“ subjekt ustavuje, ale zároveň jej uvolňuje k různým akcím, které ze jsoucna (z jeho vlastního průběhu resp. z jeho rozvrhu) nevyplývají. Toto ustavení (konstituce) subjektu však není žádným prostým jeho vyprodukováním, nýbrž spíše jen spoluvytvořením nebo dotvořením resp. Dotvářením (neboť má pokračování v ustavičných rekonstitucích, k nimž dochází při každá závažnější akci subjektu (která je přece zároveň akcí pravého jsoucna).

(Písek, 130703-4.)